

Okročena kraljica

FILIPA GREGORI

Prevela
Aleksandra Čabraja

■ Laguna ■

Naslov originala

Philippa Gregory

THE TAMING OF THE QUEEN

Copyright © 2015 by Levon Publishing Ltd.

Originally published by Atria Books, a Division of Simon & Schuster, Inc.

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

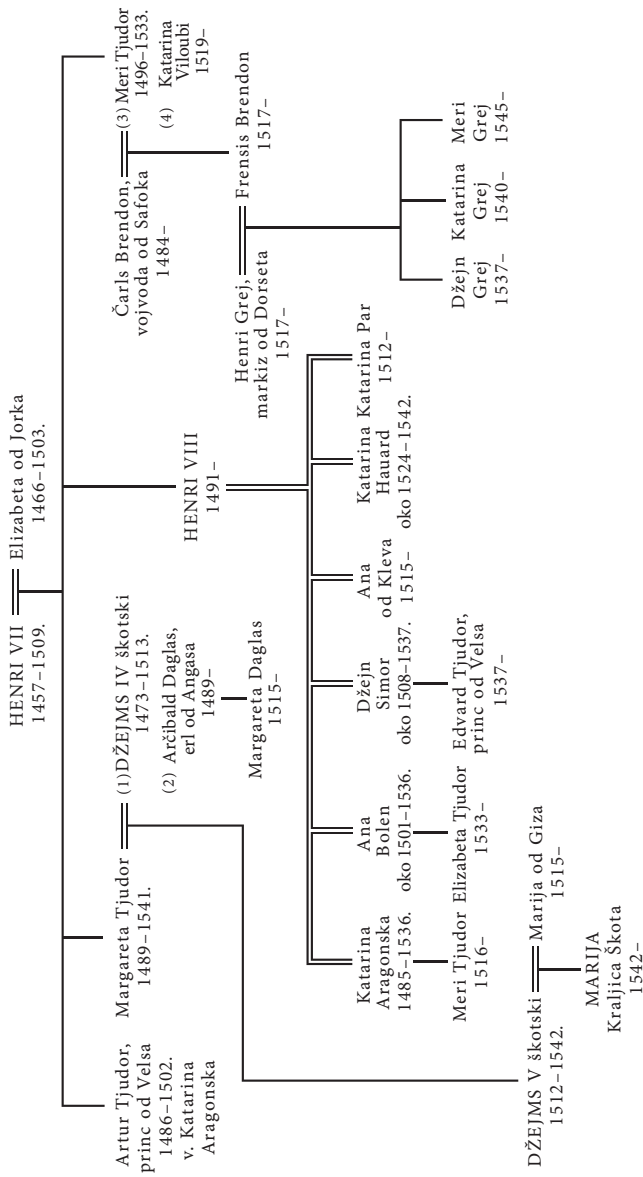
NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

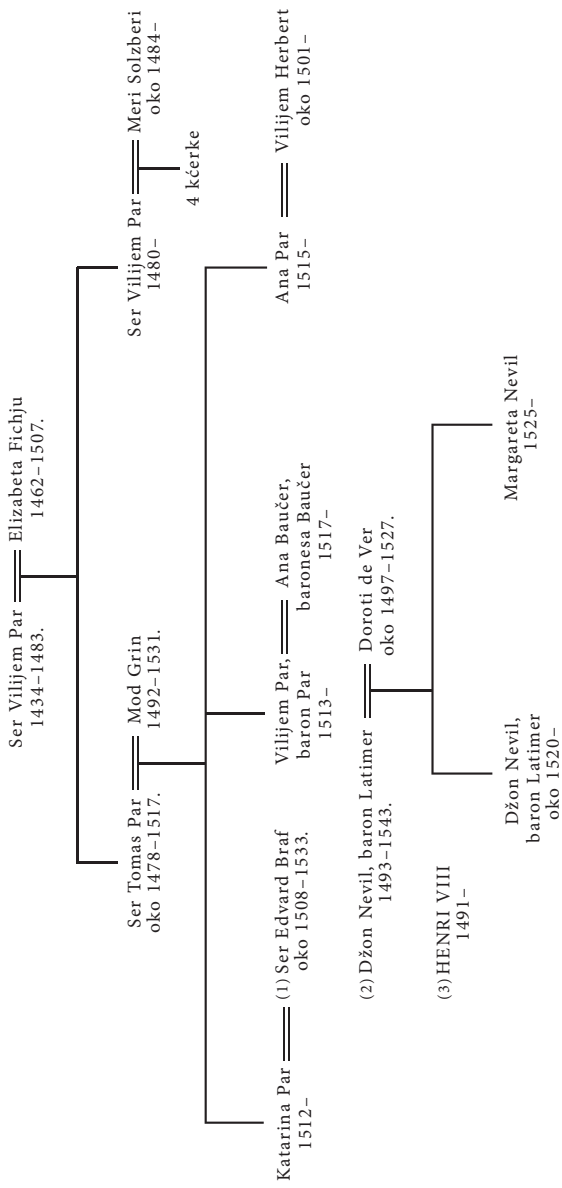
Posvećeno

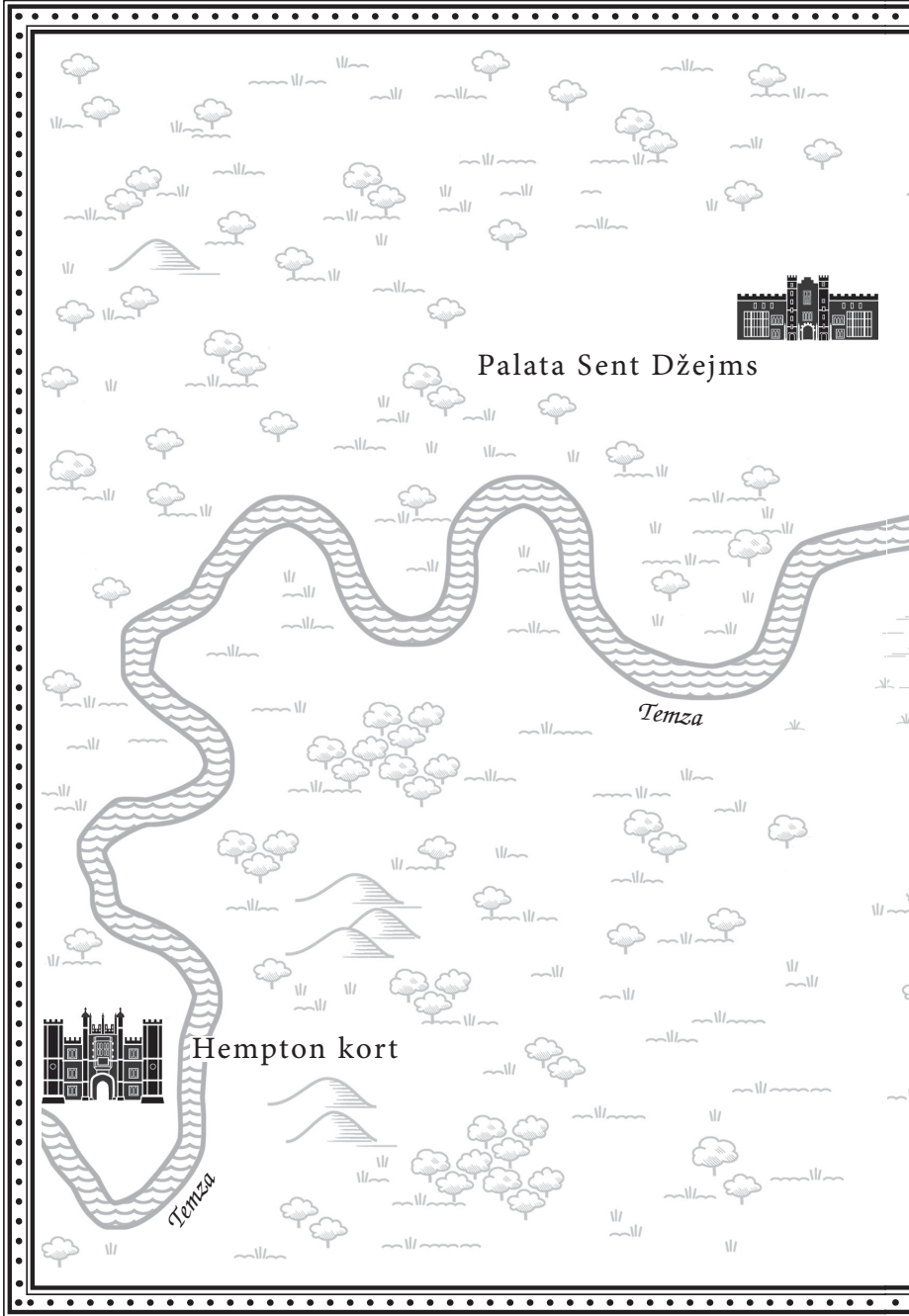
Morisu Hatu, 1928–2013.
Džefriju Karnalu, 1927–2015.

Kuće Tjudora i Stjuarta 1543.

Kuća Katarine Par 1543.

Palata Sent Džejsms

Temza

Hempton kort

Temza

Vajthol

Zamak
Bajnard

Tauer

Londonski
most

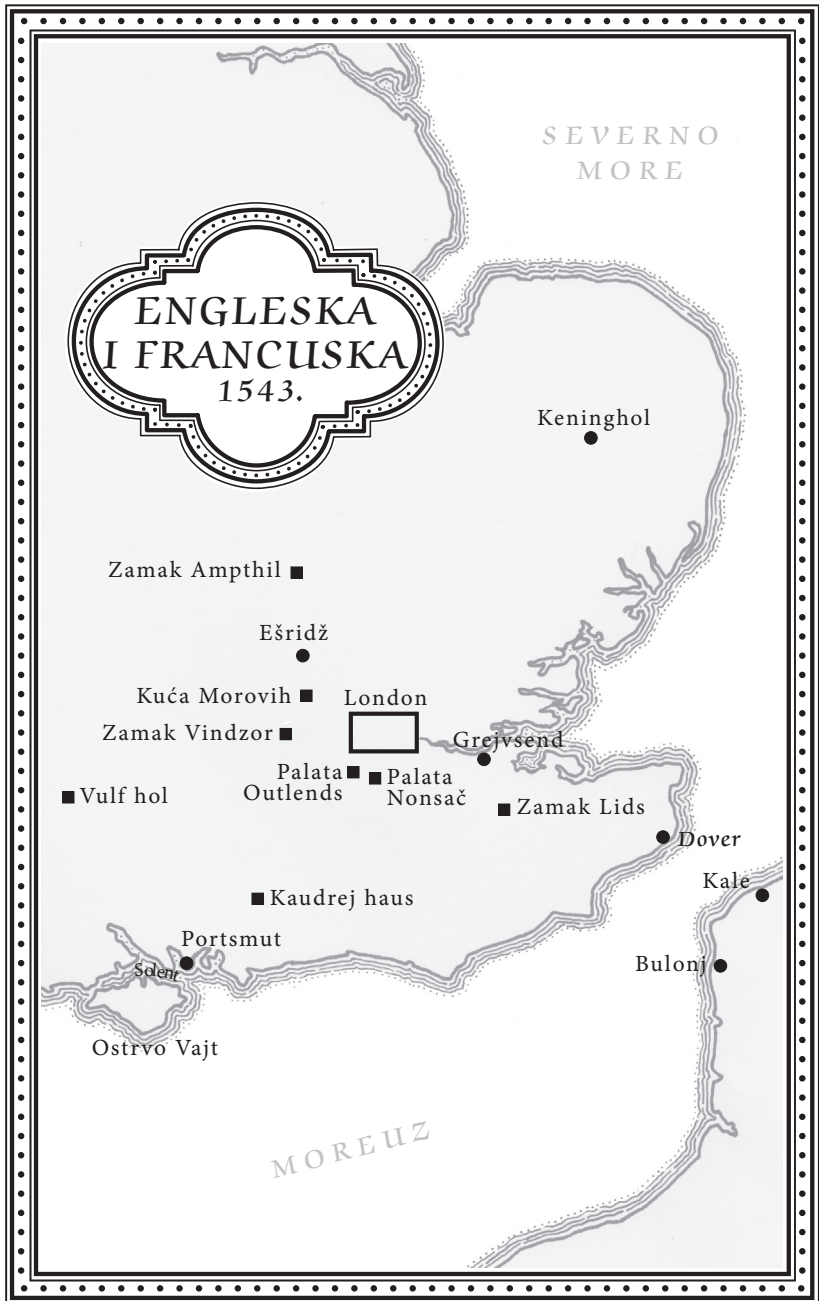

Vestminster

Palata
Grinič

LONDON
1543.

ENGLESKA
I FRANCUSKA
1543.

SEVERNO
MORE

Keninghol

Zamak Amptil ■

Ešridž ●

Kuća Morovih ■

London

Zamak Vindzor ■

Grejvsend ●

■ Vulf hol

Palata
Outlends ■

■ Palata
Nonsać

■ Zamak Lids

● Dover

■ Kaudrej haus

● Kalé

Portsmut

● Bulonj

● Sden

Ostrvo Vajt

MOREUZ

HEMPTON KORT, PROLEĆE 1543.

KP

Stoji preda mnom širok kao stari hrast, s licem poput punog meseca zakačenog na vrhu krošnje, dok mu naslage sala dobroćudno podrhtavaju. Naginje se i osećam se kao da bi se stablo moglo sručiti na mene. Ostajem nepomična i mislim: neće valjda kleknuti, kao što je jedan drugi muškarac klečao pred mojim nogama, koliko juče, obasipajući mi ruke poljupcima? Ali ako se ova planina od čoveka spusti, moraće da ga dižu čekrkom, kao starog vola zaglavljenog u jarku; a osim toga, on ne kleči ni pred kim.

Mislim: ne može me poljubiti u usta, bar ne ovde, u dugoj dvorani s muzičarima na jednom kraju i dok svi prolaze pored nas. To se svakako ne može desiti na ovom otmenom dvoru, valjda se to lice nalik punom mesecu ne može obrušiti na moje. Buljim u čoveka kojeg su moja majka i sve njene prijateljice nekada obožavale kao najnaočitijeg u Engleskoj, kralja o kojem su sve devojke sanjale, i šapatom se molim da nije izgovorio to što sam upravo čula. Uprkos svemu, molim se da ga nisam dobro razumela.

Samouvereno ćuteći, on čeka moj pristanak.

Shvatam: ovako će biti od sada pa dok nas smrt ne rastavi; on će čekati moj pristanak, ili će nastaviti dalje bez njega. Moraću da se udam za ovog čoveka krupnijeg i višeg od svih ostalih. On je iznad svih drugih smrtnika, božansko telo tik do anđela: kralj Engleske.

„Iznenadena sam takvom čašću“, promucam.

Napućena mala usta razvlače se u osmeh. Vidim požutele zube i osećam dah smrdljiv kao u matorog psa.

„Ne zaslužujem je.“

„Ja ću vam pokazati kako da je zaslužite“, uverava me on.

Nestašni osmeh na njegovim vlažnim usnama podseća me da je to strastven muškarac zarobljen u telu koje već truli i da ću mu biti žena u svakom smislu te reči; da će spavati sa mnom, dok ja budem čeznula za drugim.

„Smem li, molim vas, da razmislim o tom izvanrednom predlogu?“, pitam, tražeći uljudne reči. „Zatečena sam, zaista. I nedavno obudovala...“

Njegove pepeljastoplave obrve kreću jedna drugoj u susret; to mu se ne dopada. „Želite da razmislite? Niste se tome nadali?“

„Svaka žena se tome nada“, uveravam ga hitro. „Nema nijedne dame na dvoru koja se tome ne nada, niti jedne jedine u zemlji koja ne sanja o tome. I ja sam među svima ostalima. Ali nisam dostojna!“

To je već bolje, utešila sam ga.

„Ne mogu da verujem da mi se snovi ostvaruju“, ubeđujem ga laskavim rečima. „Trebam vremena da poverujem u svoju sreću. Ovo je kao bajka!“

On klimne glavom. Voli bajke, prerušavanje i glumu, i sve vidove izveštačenog pretvaranja.

„Spasavam vas“, izjavljuje on. „Uzdići ću vas iz ništavila do najvećih visina.“ Njegov glas, dubok i samouveren, od rođenja podmazivan najboljim vinima i najsočnijim odrescima, zvuči umilno; ali me njegov oštar pogled ispituje.

Primoram sebe da pogledam u te sitne oči ispod podbulih kapaka. On me ne uzdiže iz ništavila, nisam tikva bez korena: rođena sam kao Parova iz Kendala, pokojni muž mi je bio Nevil, to su ugledne porodice sa severa Engleske, mada on nikada nije bio tamo. „Trebam malo vremena“, uveravam ga. „Da se priviknem na tu radost.“

On mi pokretom natekle šake pokazuje da ću dobiti vremena koliko god želim. Naklonim se i udaljim hodajući unazad od

kockarskog stola za kojim mi je on odjednom zatražio najveći ulog koji žena može da pruži: kockanje mojim životom. Zakon mi zabranjuje da mu okrenem leđa: neki se potajno šale da je sigurnije držati ga na oku. Šest koraka unazad niz dugu galeriju, dok prolećno sunce bije kroz visoke prozore na moju pokorno oborenu glavu, a zatim se opet naklonim, oborivši pogled. Kad dignem glavu, vidim da me on još uvek gleda i smeši se, i da nas svi još uvek posmatraju. Nateram sebe da se nasmešim i zakoračim unazad ka zatvorenim vratima što vode u njegovu primaću sobu. Stražari iza mene ih otvaraju da prođem, čujem žamor dok me ljudi napolju, lišeni časti kraljevskog prisustva, gledaju kako se još jednom klanjam na pragu, i kako me veliki kralj gleda dok odlazim. I dalje hodam unazad dok stražari zatvaraju dvokrilna vrata skrivajući me od njegovog pogleda, i čujem tresak kad spuste na zemlju svoje halebarde.

Stojim tako još nekoliko trenutaka gledajući u rezbarene drvene ploče, potpuno nesposobna da se okrenem i suočim s razodznalim pogledima u prepunoj prostoriji. Sad kad nas razdvajaju debela vrata, shvatam da se tresem, da mi ne drhte samo kolena već da mi svaki mišić u telu treperi kao da imam groznicu, da drhturim kao zečić skriven u žitnom polju kada čuje fijuk sečiva kose i žetelaca koji se primiču sve bliže i bliže.

Tek kasno posle ponoći, dok svi spavaju, prebacujem plavi ogrtač preko spavačice od crnog satena i tamna kao senka u bojama noćnog neba, nečujno izlazim iz ženskih odaja niz veliko stepenište. Niko me ne vidi u prolazu, kapuljaču sam navukla na lice, a u svakom slučaju, ovo je dvor na kojem se ljubav već godinama kupuje i prodaje. Nikoga mnogo ne zanima žena koja posle ponoći odlazi do tuđih vrata.

Na vratima mog ljubavnika nema stražara; otključana su kao što mi je i obećao. Okrećem bravu i ulazim a on je tu, čeka me pored vatre, soba je prazna, osvetljena sa samo nekoliko sveća.

On je visok i vitak, tamnokos, tamnih očiju. Kad me čuje, okrene se i žudnja mu obasja smrknuto lice. Zgrabi me i privija na svoje grudi, stežući me uz sebe. Bez ijedne reči trljam čelo o njega kao da želim da mu se zavučem ispod kože, u samo telo. Nekoliko trenutaka se njišemo, uživajući u mirisima i dodirima. Šakama mi steže guzove, diže me a ja ga obgrlim nogama. Očajnički ga želim. On čizmom gurne vrata svoje spavaće sobe i otvara ih, unosi me unutra, zatim ih zalupi i položi me na svoj krevet. Skida pantalone, baca košulju na pod, ja širim svoj ogrtač i spavaćicu a on legne na mene i ulazi u mene bez reči, samo sa dubokim uzdahom, kao da je celog dana zadržavao dah čekajući ovaj trenutak.

Tek tada šapnem uz njegovo golo rame: „Tomase, jebi me cele noći; neću ništa da mislim.“

On se izdigne iznad mene i vidi moje blede lice i crvenkasto-smeđu kosu prosutu po jastuku. „Bože, ludim za tobom“, uzvikne on, zatim se usredsredi a tamne oči mu se rašire i pogled muti dok se kreće u meni. Širim noge i čujem svoje isprekidane uzdahe, i znam da sam sa jedinim muškarcem koji me je ikada zadovoljio, na jedinom mestu gde želim da budem, jedinom mestu gde se osećam bezbedno – u toploj postelji Tomasa Simora.

Nešto pre zore on mi sipa vino iz boce na stočicu i nudi me suvim šljivama i kolačićima. Uzimam čašu vina i grickam pecivo, skupljajući mrvice u šaku.

„Zaprosio me je“, kažem kratko.

On kratko zakloni oči šakom, kao da ne može da podnese da me gleda dok sedim u njegovom krevetu, sa kosom rasutom po ramenima, njegovim čaršavima obavijenim oko grudi, sa crvenim tragovima na vratu od njegovih ugriza i poljubaca, pomalo nateklih usana.

„Neka nam je Bog u pomoći. Bože, spasi nas.“

„Nisam mogla da verujem.“

„Razgovarao je s tvojim bratom? Sa tvojim stricem?“

„Ne, sa mnom, juče.“

„Jesi li rekla to još nekom?“

Odmahnem glavom. „Još nisam. Htela sam da kažem prvo tebi.“

„Pa šta ćeš da radiš?“

„Šta mogu da radim? Pristaću“, odgovaram sumorno.

„Ne možeš“, kaže on, odjednom izgubivši strpljenje. Pruža ruke i hvata moje, drobeći kolač. Klekne na krevet i ljubi mi vrhove prstiju, kao onda kad mi je prvi put rekao da me voli, da želi da mi bude ljubavnik, da želi da mi bude muž, da nas niko nikada neće rastaviti, da sam jedina žena koju je ikad želeo – ikad! – u svom dugom životu punom ljubavnica, kurvi, sluškinja i toliko devojaka da ih se više i ne seća. „Katarina, preklinjem te, ne možeš. Ne mogu to da podnesem. Neću to dopustiti.“

„Ne vidim kako bih mogla da odbijem.“

„Šta si mu rekla?“

„Da mi treba vremena. Da moram da se molim i da razmislim.“

On spušta moje šake na svoj ravni stomak. Osećam vlažan znoj i meke kovrdžave tamne dlačice, zid tvrdih mišića ispod čvrste kože. „Jesi li to radila večeras, molila se?“

„Bogoslužila sam“, šapućem.

On se sagne i poljubi mi teme. „Bezbožnice. Šta bi bilo da si mu rekla da si već obećana? Da si već tajno venčana?“

„Sa tobom?“, pitam ga otvoreno.

On prihvata izazov jer je vratoloman; Tomas hrli u susret svakom izazovu, svakoj opasnosti kao da je igra za Majski dan, kao da se jedino oseća živim kada je tek za dužinu mača udaljen od smrti.

„Da, sa mnom“, kaže on odvažno. „Naravno, sa mnom. Naravno da se moramo venčati. Možemo da kažemo da smo već venčani!“

Želela sam da ga čujem kako to kaže, ali se ne usuđujem. „Ne smem ga odbiti.“ Glas mi zadrhti od pomisli da treba da ostavim Tomasa. Osećam kako mi vrele suze kvase obraze. Hvatam kraj čaršava i brišem ih. „Bože, pomози mi. Neću moći ni da te viđam.“

On izgleda užasnut. Sedne na pete, a krevet zaškripi pod njegovom težinom. „Ovo je nemoguće. Tek što si se oslobodila – nismo se sastali ni desetak puta – hteo sam da tražim od njega

dozvolu da se oženim tobom! Čekao sam samo iz poštovanja prema tvojoj žalosti!“

„Trebalo je bolje da protumačim njegove postupke. Poslao mi je one predivne rukave, zahtevao da skinem crninu i da dođem na dvor. Uvek me traži u odajama leđi Meri i uvek me posmatra.“

„Mislio sam da samo očijuka s tobom. Nisi jedina. Ti, i Katarina Brendon, i Meri Hauard... Nisam mislio da je to ozbiljno.“

„Nagradio je mog brata daleko iznad njegovih zasluga. Bog zna da Vilijem nije imenovan za čuvara močvara* zbog svojih sposobnosti!“

„Mogao bi otac da ti bude!“

Gorko se smešim. „Koji muškarac ne želi mladu nevestu? Znaš, mislim da je bacio oko na mene još pre nego što mi je umro muž, Bog da mu dušu prosti.“

„Znao sam!“ On pljesne dlanom po rezbarenom stubu kreveta. „Znao sam! Video sam kako te prati pogledom. Video sam kako ti šalje razne đakonije za večerom i liže kašiku svojim debelim jezikom kad ih ti probaš. Ne mogu da podnesem da legneš s njim u krevet i da te pipka onim svojim staračkim rukama.“

Grlo mi se steže, ali progutam strah. „Znam. Znam. Brak će biti mnogo gori od udvaranja, a udvaranje je kao predstava sa lošim glumcima a ja ne znam svoju ulogu. Tako se plašim. Blagi bože, Tomase, ne mogu ti opisati koliko se plašim. Prošla kraljica...“ Glas me izdaje; ne mogu da izgovorim njeno ime. Katarina Hauard je pogubljena, obezglavljena zbog preljube, pre samo godinu dana.

„Ne plaši se toga“, teši me Tomas. „Nisi bila tu, ne znaš kakva je ona bila. Kiti Hauard je samu sebe upropastila. On je ne bi povredio, ali ona je bila kriva. Bila je prava kurva.“

„A šta misliš, šta bi rekao za mene kad bi me video ovakvu?“

* Titula *Lord Warden of the Marches* postojala je u Škotskoj i u Engleskoj. Imenovani čuvari močvara bili su zaduženi za bezbednost granice između dve zemlje, i često su učestvovali u vojnim sukobima. Potreba za ovim položajem prestaje posle ujedinjenja Engleske i Škotske pod kraljem Džeјmsom 1603. (Prim. prev.)

Zavladala je sumorna tišina. On me gleda dok rukama stežem kolena. Počela sam da drhtim. Tomas me hvata za ramena i oseća kako se tresem. Izgleda zgrožen, kao da smo upravo čuli svoju smrtnu presudu.

„On ne sme nikad posumnjati na ovo“, kaže on, odmahujući rukom ka toploj vatri, ka sobi osvetljenoj svećama, zgužvanim čaršavima, opojnom, izdajničkom mirisu ljubavi. „Ako te ikad pita – poreći ćeš. Ja ću to uvek poricati, kunem se. Nikada ne sme čuti ni šapat o tome. Kunem se da od mene neće čuti nijednu reč. U to se moramo zakleti. Nikada nećemo pričati o ovome. Nikome. Nikada mu nećemo dati povoda da sumnja, i položićemo zavet tajnosti.“

„Zaklinjem se. Ne bih te izdala ni kad bi me stavili na muke.“

On mi se toplo smeši. „Plemstvo ne stavljaju na muke“, kaže i uzima me u naručje sa posebnom, dubokom nežnošću. Spušta me na postelju i umotava u svoj krzneni prekrivač te se ispruži pored mene, nagnjući se nad mene i oslanjajući glavu na šaku da bi mogao da me posmatra. Prelazi rukom preko mog mokrog obraza, niz vrat, preko oblina mojih grudi, stomaka, kukova, kao da želi da upamti oblik mog tela, kao da mi prstima čita kožu, slova, pasuse, i zauvek ih pamti. Zatim mi zagnjuri glavu u vrat i udiše miris moje kose.

„Ovo je zbogom, je li tako?“, kaže, priljubivši usne uz moju toplu kožu. „Ti si već odlučila, mala severnjakinjo. Odlučila si, potpuno sama, i došla si da se oprostiš sa mnom.“

Naravno da je ovo zbogom.

„Mislim da ću umreti ako me napustiš“, upozorava me on.

„Svakako ćemo oboje umreti ako te ne napustim“, kažem jetko.

„Uvek si tako neposredna, Ket.“

„Ne želim večeras da te lažem. Provešću ostatak svog života u lažima.“

On me netremice posmatra. „Lepa si kad plačeš“, primećuje. „Posebno kad plačeš.“

Spuštam mu šake na grudi. Pod dlanovima osećam pregibe njegovih mišića i tamne malje. Na jednom ramenu ima stari ožiljak od mača. Nežno ga dodirujem, misleći kako moram to da zapamtim, moram da zapamtim svaki trenutak.

„Ne dopusti mu da te ikada vidi kako plačeš“, kaže mi. „To bi mu se dopalo.“

Prstom mu pratim liniju ključne kosti, obrise mišića na ramenu. Od dodira njegove tople kože i mirisa vođenja ljubavi na trenutak zaboravim na tugu.

„Moram da odem odavde pre zore“, kažem, bacajući pogled ka prozoru sa zatvorenim kopcima. „Nemamo još mnogo vremena.“

On tačno zna šta hoću da kažem. „Da li tako želiš da se oprostiš?“ On blago gura butinu između mojih i naslanja čvrst mišić na meke nabore kože, a meni zadovoljstvo polako obliva telo, kao rumen. „Ovako?“

„Po seljački“, šapućem, da ga zasmejem.

On nas oboje prevrne tako da sad leži na leđima a ja na njemu, povrh njega, da bih upravljala ovim našim poslednjim ljubavnim činom. Protežem se i osećam kako on drhti od žudnje, sednem na njega opkoračivši ga, odupirući se šakama o njegove grudi, i gledam mu u tamne oči dok se polako spuštam do one zanosne tačke na kojoj će ući u mene a zatim oklevam sve dok me on ne zamoli: „Katarina.“ Tek tada se spuštam niz njega. On zadrži dah i zažmuri, pružajući ruke, kao da je razapet od zadovoljstva. Krećem se, isprva polako, želeći da mu pružim užitek i da sve traje što duže, ali zatim osetim kako me obuzima toplina i poznato zamamno nestrpljenje, te više ne mogu da oklevam ni da čekam, već moram da nastavim, ne razmišljajući ni o čemu, dok ne uzviknem njegovo ime od zadovoljstva, dok ne uzviknem njegovo ime od radosti i na kraju ne zaplaćem od požude, zbog ljubavi i zbog jezivog gubitka koji mi donosi ovo jutro.

U kapeli na jutarnjici klečim pored svoje sestre Nen, a svuda oko nas su dame kraljeve kćerke ledi Meri. Sama ledi Meri, koja se tiho moli na sopstvenom raskošno ukrašenom klecalu, dovoljno je udaljena da nas ne čuje.

„Nen, moram nešto da ti kažem“, promrmljam.

„Kralj se izjasnio?“, pita ona.

„Da.“

Ona prigušeno krikne a zatim me uhvati za ruku i čvrsto stegne. Sklopi oči u molitvi. Klečimo jedna pored druge, baš kao kad smo bile male devojčice u našoj kući u Kendalu u Vestmorlendu i kad nam je majka čitala molitve na latinskom a mi mrmljale odgovore. Kad se duga služba završi, leđi Meri ustane, a mi za njom izlazimo iz kapele.

Lep je prolećni dan. Da smo kod kuće, na ovakav dan bismo počeli sa oranjem, a pesma carskih šljuka mešala bi se sa zviždukanjem orača.

„Hajde da se prošetamo po vrtu pre doručka“, predlaže leđi Meri, te krećemo za njom niz stepenište do privatnog vrta i prolazimo pored kraljevih gardista* koji nas pozdravljaju a zatim se sklanjaju. Moja sestra Nen, koja je veoma ugledna na dvoru, ugrabi priliku da me uhvati podruku i povuče me iza leđa dama što šetaju s našom gospodaricom. Neupadljivo krećemo drugom stazom, a kad ostanemo same i kad nas više niko ne čuje, ona se okrene i pogleda me. Njeno bledo i napeto lice slično je mom: crvenkastosmeđa kosa skupljena pod kapuljačom, oči sive poput mojih i – upravo sada – obrazi su joj rumeni od uzbuđenja.

„Bog te blagoslovio, sestro moja. Bog nas sve blagoslovio. Ovo je veliki dan za Parove. Šta si mu rekla?“

„Tražila sam malo vremena da se priviknem na tu radost“, odgovorim jetko.

„Šta misliš, koliko vremena imaš?“

„Nekoliko nedelja?“

„On je uvek nestrpljiv“, upozorava me ona.

„Znam.“

„Bolje prihvati odmah.“

Slegnem ramenima. „Hoću. Znam da moram da se udam za njega. Znam da nemam izbora.“

* Engl.: *Yeomen of the Guard* – garda britanskog monarha. Osnovao ju je Henri VII 1485. godine. Ova garda još uvek postoji i još uvek nosi tjudorovske uniforme. (Prim. prev.)

„Kao njegova žena, bićeš engleska kraljica; imaćeš čitavo bogatstvo!“, kaže ona. „Svi ćemo se obogatiti.“

„Da – najbolja porodična krava je opet na pijaci. Ovo joj je treća prodaja.“

„O, Ket! To nije bilo kakav ugovoreni brak; ovo je najbolja prilika koju ćeš u životu imati! To je najbolja bračna ponuda u Engleskoj, verovatno i u svetu!“

„Koliko bude trajalo.“

Ona se osvrne, a onda provuče ruku ispod moje da bismo mogle da se šetamo, nagnute jedna ka drugoj, i razgovaramo šapatom. „Zabrinuta si; ali taj brak možda i neće tako dugo trajati. On je teško bolestan. Veoma je star. A onda će ti ostati titula i nasledstvo, bez muža.“

Muž kojeg sam nedavno sahranila imao je četrdeset devet godina, kralj ima pedeset jednu, star je čovek, ali bi mogao da poživi do šezdesete. Ima najbolje lekare i apotekare, čuva se od svih bolesti kao dragoceno novorođenče. Šalje vojsku u rat, ali ne ide sa njima, pre mnogo godina odustao je od turnira. Sahranio je već četiri žene – zašto ne bi još jednu?

„Mogla bih da ga nadživim“, priznajem, prislanjajući usne uz njeno uho. „Ali koliko je poživela Katarina Hauard?“

Nen odmahnu glavom na to poređenje. „Ta kurva! Ona ga je prevarila i bila dovoljno glupa da dopusti da je otkrij. Ti to nećeš uraditi.“

„To nije važno“, kažem, odjednom umorna od svih tih proračuna. „Jer ionako nemam izbora. To je točak sudbine.“

„Ne govori tako; to je Božja volja“, kaže ona, odjednom ushićena. „Pomisli šta bi sve mogla da radiš kao engleska kraljica. Pomisli šta bi sve mogla da učiniš za nas!“

Moja sestra je strastveni pobornik reforme Engleske crkve iz stanja u kojem je ona danas – papstvo bez pape – ka istinskom pričešću zasnovanom na Bibliji. Kao i mnogi drugi u zemlji – ko zna koliko njih? – i ona želi da se kraljeva reforma crkve nastavi sve dok ne budemo oslobođeni svih praznoverica.

„Oh, Nen, ja nemam vere... a inače, zašto bi me on slušao?“

„Zato što on uvek u početku sluša svoje žene. A potreban nam je neko ko će se zalagati za nas. Dvor se plaši biskupa Gardinera, ispitivao je čak i članove domaćinstva ledi Meri. Morala sam da sakrijem svoje knjige. Treba nam kraljica koja će braniti reformatore.“

„Ja neću“, odgovaram odlučno. „To me ne zanima i neću da se pretvaram. Izlečena sam od vere kad su papisti pretili da će mi spaliti zamak.“

„Da, takvi su oni. Bacali su vrelo ugljevlje na kovčeg Ričarda Čempiona da pokažu kako misle da ga je trebalo spaliti. Drže ljude u neznanju i strahu. Zato mi smatramo da Biblija treba da se čita na engleskom, da svako treba da je tumači sam, a ne da ga sveštenici zavode na pogrešan put.“

„Oh, niste vi ništa bolji od njih“, odvratim joj. „Ne znam ništa o novim učenjima – u Ričmondširu do mene nije stizalo mnogo knjiga, a nisam imala ni vremena za čitanje. Lord Latimer ih nije želeo u kući. I tako ne znam oko čega se diže čitava ta buka, a svakako nemam uticaja na kralja.“

„Ali, Ket, četvorica ljudi koji su samo hteli da čitaju Bibliju na engleskom optuženi su za jeres i sada se nalaze u vindzorskoj tamnici. Moraš ih spasti.“

„Neću ako su nevernici! Ako su nevernici, moraće na lomaču. Takav je zakon. Ko sam ja da kažem da to nije ispravno?“

„Ali naučićeš“, navaljuje Nen. „Naravno da si bila odsečena od svih novih ideja dok si bila udata za starog Latimera i živa zakopana tamo na severu, ali kad čuješ londonske propovednike i naučnike kako objašnjavaju Bibliju na engleskom, razumećeš zašto ovako mislim. Ništa na svetu nije važnije od približavanja Reči Božje ljudima i potiskivanja moći stare crkve.“

„Slažem se da svima treba da bude dopušteno da čitaju Bibliju na engleskom“, priznajem.

„To je sve što zasad treba da veruješ. Sve ostalo sledi iz toga. Videćeš. A ja ću biti uz tebe“, kaže ona. „Uvek. Kuda ti ideš, ići ću i ja. Bog me blagoslovio, biću sestra engleske kraljice!“

Zaboravljam ozbiljnost svog položaja i smejem se. „Pravićeš se važna! A kako bi majci bilo drago! Možeš li to da zamisliš?“

Nen se glasno nasmeje a onda šakom pokrije usta. „Bože! Bože! Zamisli samo! Nakon što je tebe udala a mene naterala da onako naporno radim, i to sve zbog brata Vilijema? I naučila nas da on mora uvek biti na prvom mestu i da moramo uvek da služimo porodici i da nikad ne mislimo na sebe? Ubedila nas je da je u našem životu važan samo Vilijem i da je Engleska jedina zemlja na svetu, dvor jedino mesto na svetu, a Henri jedini kralj?“

„I nasledstvo!“, dodajem. „Dragoceno nasledstvo koje mi je ona ostavila! Njeno najveće blago bio je kraljev portret.“

„Oh, obožavala ga je. On je za nju oduvek bio najlepši princ u čitavom hrišćanskom svetu.“

„Smatrala bi da je za mene velika čast da se udam za ono što je ostalo od njega.“

„Pa i jeste“, ističe Nen. „On će te učiniti najbogatijom ženom u Engleskoj; niko drugi neće biti ni izbliza tako moćan. Moći ćeš da radiš šta god ti padne na pamet, to će ti se dopasti. Svi će morati da ti se klanjaju – čak i žena Edvarda Simora. Uživacu u tome, ta žena je nesnosna.“

Kad ona spomene ženu Tomasovog brata, osmeh mi nestane s lica. „Znaš, razmišljala sam da se udam za Tomasa Simora.“

„Ali nisi mu ništa otvoreno rekla? Nisi nikom pričala o njemu? Nisi mu se obećala?“

Jasno kao na portretu vidim pred sobom Tomasovo nago telo obasjano svećama, njegov bezobrazni osmeh, svoju šaku na njegovom toplom stomaku, dok pratim naniže liniju tamnih dlačica. Osećam njegov miris kao dok klečim pred njim i naslanjam glavu na njegov stomak, rastvarajući usne. „Ništa nisam rekla. Ništa nisam uradila.“

„On ne zna da si razmišljala o udaji za njega?“, navaljuje Nen. „Razmišljala si o braku zbog ugleda porodice, Ket, ne iz strasti?“

Zamišljam ga kako leži na krevetu, izvijajući kičmu da se zarije u mene, njegove raširene ruke, tamne trepavice na preplanulim obrazima dok u zanosu sklapa oči. „Nema pojma. Razmišljala sam samo o tome da bi nam odgovarali njegova porodica i bogatstvo.“

Ona klimne glavom. „On bi bio vrlo dobra prilika. Porodica im je u usponu. Ali ne smemo ga više nikad spomenuti. Niko nikada neće moći da kaže da si razmišljala o njemu.“

„I nisam. Morala bih da se udam za nekog ko bi koristio našoj porodici, za njega ili za bilo kog drugog.“

„On mora biti mrtav za tebe“, tvrdi ona.

„Više i ne mislim na njega. Nisam mu čak ništa ni rekla. Nisam kazala ni našem bratu da razgovara s njim. Nisam ga nikom spomenula, ni našem stricu. Zaboravi ga; ja sam ga već zaboravila.“

„Ovo je važno, Ket.“

„Nisam luda.“

Ona klimne glavom. „O njemu više nikada nećemo pričati.“

„Nikad.“

Te noći sanjam Trefinu.* Sanjam da sam svetica, udata protiv svoje volje za očevo neprijatelja, i da se penjem mračnim stepeništem njegovog zamka. Iz odaje na vrhu stepeništa dopire gadan zadah. Golica me u grlu i zakašljem se dok se penjem, jednom rukom se pridržavajući za vlažan kameni zid, a drugom držeći sveću. Plamen poskakuje i treperi od strujanja vazduha koji nosi smrad iz odaje. To je miris smrti, miris nečega mrtvog i trulog iza zaključanih vrata, a ja moram da uđem i da se suočim sa svojim najvećim strahom, jer ja sam Trifina, udata protiv svoje volje za očevo neprijatelja, i penjem se mračnim stepeništem njegovog zamka... I tako se san ponavlja, iznova i iznova, a ja se iznova penjem uz stepenište, koje prelazi u novo stepenište, uvis i uvis dok odblesak plamena sveće treperi na tamnom zidu a zadah iz zaključane sobe postaje sve jači i jači dok se konačno tako ne

* Engl.: *Saint Tryphine* – britanska svetica. Često se smatra da je njena životna priča nadahnula bajku o Plavobradom. Legenda o Svetoj Trifini verovatno potiče od istorijske ličnosti, supruge ranog bretonskog vladara Konomora. (Prim. prev.)

zagrcnem od tog smrada da se krevet zatrese a Meri-Kler, još jedna dvorska dama, koja sa mnom deli postelju, probudi me i kaže: „Bože, Katarina, sanjala si i kašljala i vikala! Šta ti je?“

Kažem joj: „Nije mi ništa. Bože, tako sam se uplašila! Sanjala sam tako ružan san.“

Kralj svakoga dana dolazi u odaje ledi Meri, oslanjajući se svom težinom na ruku nekog od svojih prijatelja, pokušavajući da prikrije da mu bolesna noga pod njim truli. Njegov zet Edvard Simor ga podupire, prijatno ćaskajući, dopadljiv kao i svi Simorovi. Tomas Hauard, stari vojvoda od Norfoka, često mu pridržava drugu ruku, sa skamenjenim opreznim osmehom dvoranina na licu, a za njima ide vinčesterski biskup Stiven Gardiner, širokog lica i ramena, i hitro pritiče u pomoć kad zatreba. Svi se bučno smeju kraljevim šalama i hvale mudrost njegovih zapažanja; niko mu se nikad ne suprotstavlja. Sumnjam da se iko posvađao s njim još od Ane Bolen.

„Opet Gardiner“, primećuje Nen, a Katarina Brendon se nagne ka njoj i usrdno šapuće. Vidim kako Nen prebledi kad Katarina klimne svojom lepom glavom.

„Šta je bilo?“, pitam je. „Zašto Stiven Gardiner ne bi bio uz kralja?“

„Papisti pripremaju zamku Tomasu Kranmeru, najboljem, najhrišćanskijem nadbiskupu kojeg je dvor ikad imao“, mrmlja Nen brzo. „Katarini je muž rekao da nameravaju da optuže Kranmera za jeres danas, još ovog popodneva. Misle da imaju dovoljno dokaza protiv njega da ga pošalju na lomaču.“

Tako sam zaprepašćena da ne znam šta da odgovorim. „Ne mogu pogubiti biskupa!“, uzviknem.

„Mogu“, odgovara oštro Katarina. „Ovaj kralj je pogubio biskupa Fišera.“

„To je bilo pre mnogo godina! Šta je Tomas Kranmer uradio?“

„Ogrešio se o kraljevih šest stavki vere“, * objašnjava brzo Katarina Brendon. „Kralj je naveo šest stvari u koje svaki hrišćanin mora da veruje, inače će biti proglašen za jeretika.“

„Ali kako je to moguće? On ne može ići protiv crkvenih učenja; on je nadbiskup; on je crkva!“

Kralj nam prilazi.

„Moli ga da oprostí nadbiskupu!“, govori mi brzo Nen. „Spasi ga, Ket.“

„Kako?“, pitam i nasmešim se kad kralj došepa do mene, samo klimnuvši glavom svojoj kćerki.

Primećujem upitni pogled leđi Meri; ali ako ona i smatra da moje ponašanje ne dolikuje tridesetogodišnjoj udovici, ne može ništa da kaže. Leđi Meri je samo tri godine mlađa od mene, ali se tokom svog okrutnog i bolnog detinjstva naučila oprezu. Gledala je kako njeni prijatelji, njen učitelj, čak i njena dadilja, iz njene službe odlaze u Tauer i odande na vešala. Upozoravali su je da bi je otac mogao pogubiti zbog njene nepokolebljive vere. Ponekad, kad se ćuteći moli, oči joj se ispune suzama, a ja mislim da je bolesna od tuge za onima koje je izgubila i nije mogla da spase. Zamišljam je kako se svakoga dana budi ophrvana grižom savesti, znajući da se odrekla svoje vere da bi spasla svoj život; dok njeni prijatelji to nisu učinili.

Sada stoji dok se kralj spušta u fotelju smeštenu pored moje, i sedne tek kada on mahne rukom. Ne govori dok joj se on ne obrati, već samo ćuti, poslušno pognute glave. Nikada se neće pobuniti što on očijuka s njenim dvorskim damama. Gutaće svoju bol dok je ona ne otruje.

Kralj nam rukom daje znak da svi sednemo, naginje se ka meni i prisnim šapatom me pita šta ćitam. Odmah mu pokazujem korice svoje knjige. To su francuske priče, ništa što bi moglo biti zabranjeno.

„Ćitate francuski?“

* Engl.: *Six Articles* – jedna od ranih doktrina Engleske crkve koja afirmiše tradicionalna rimokatolička učenja. (Prim. prev.)

„I govorim francuski. Ne tako tečno kao vaše veličanstvo, naravno.“

„Čitate li i na drugim jezicima?“

„Pomalo na latinskom, a nameravam i da učim, sad kada imam više vremena“, odgovaram. „Sad kada živim na učenom dvoru.“

On se nasmeši. „Ja sam celoga života učio; plašim se da me nikad nećete dostići, ali biste mogli da naučite dovoljno da mi čitate.“

„Poezija vašeg veličanstva na engleskom može se meriti s bilo kojim stihovima na latinskom“, primećuje usrdno jedan dvoranin.

„Sva poezija bolje zvuči na latinskom“, suprotstavlja mu se Stiven Gardiner. „Engleski je jezik tržnice. Latinski je jezik Biblije.“

Henri se nasmeši i odmahne debelom rukom, krupno prstenje se presijava dok on odbacuje tu tvrdnju. „Napisaću vam pesmu na latinskom, a vi ćete je prevesti“, obećava mi. „Sami ćete proceniti koji je jezik najprikladniji za reči ljubavi. Ženin um je ponekad njen najveći ukras. Pokazaćete mi lepotu svog uma, baš kao i lepotu svog lica.“

Pogled njegovih sitnih očiju sklizne s mog lica do vrata i obline mojih grudi čvrsto stisnutih tesnim korsetom. On oblizuje napućene usne. „Zar ovo nije najlepša gospa na dvoru?“, pita on vojvodu od Norfoka.

Stariji čovek se neuverljivo osmehne, odmeravajući me svojim tamnim očima kao da sam rozbratna. „Zaista je najlepší od mnogih cvetova“, kaže on, pogledom tražeći svoju kćerku Meri.

Vidim kako me Nen napeto gleda i kažem: „Izgledate pomalo umorno. Da li vas nešto muči, vaše veličanstvo?“

On odmahuje glavom, dok se vojvoda od Norfoka naginje da čuje odgovor. „Ništa što bi vas trebalo da zabrine.“ On me hvata za ruku i privlači bliže sebi. „Vi ste dobra hrišćanka, zar ne, dušo moja?“

„Naravno“, kažem.

„Čitate Bibliju, molite se svecima i sve ostalo?“

„Da, vaše veličanstvo, svaki dan.“

„Onda znate da sam svom narodu dao Bibliju na engleskom jeziku i da sam poglavar Engleske crkve?“

„Naravno, vaše veličanstvo. I sama sam položila zakletvu. Pozvala sam sve ukućane iz svog domaćinstva u zamku Snejp i rekla im da se zakunu da ste vi poglavar crkve a da je papa samo rimski biskup, koji nema vlast u Engleskoj.“

„Neki bi želeli da skrenu Englesku crkvu ka luteranstvu, i da sve promene. A neki misle sasvim suprotno i žele da sve bude kao ranije, da se vratimo pod papski uticaj. Šta vi mislite?“

Potpuno sam sigurna da nipošto ne želim da se opredeljujem kada je o tome reč. „Mislim da treba da se oslonimo na mišljenje vašeg veličanstva.“

On se glasno nasmeje, te i svi ostali moraju da se smeju s njim. Zatim me zagolica ispod brade. „Potpuno ste u pravu“, kaže on, „kao moja podanica i dragana. Kažem vam, upravo objavljujem svoje mišljenje o tome, i nazvaću ga *Kraljevom knjigom*, da bi ljudi znali šta treba da misle. Ja ću im to reći. Pronaći ću srednje rešenje, između Stivena Gardinera, koji je ovde – i koji bi želeo da se svi obredi i moć crkve ponovo uspostave – i mog prijatelja Tomasa Kranmera – koji *nije* ovde – i koji bi želeo da se sve svede na suštinu Biblije. Kranmer ne želi ni manastire, ni opatije, ni obrede, čak ni sveštenike – samo propovednike i Reč Božju.“

„Ali zašto vaš prijatelj Tomas Kranmer nije ovde?“, pitam usplahireno. Jedno je obećati da ćete spasti nekoga, a sasvim drugo to učiniti. Ne znam kako da nagovorim kralja da bude milosrdan prema njemu.

Henrijeve sitne oči zasijaju. „Pretpostavljam da u strahu očekuje da sazna je li optužen za jeres i izdaju.“ On se kratko nasmeje. „Pretpostavljam da osluškuje bat koraka vojnika koji dolaze da ga odvedu u Tauer.“

„Ali on je vaš prijatelj?“

„Onda će njegov strah biti ublažen nadom u milosrđe.“

„Ali vaše veličanstvo je tako blagorodno – oprostićete mu?“, navaljujem.

Gardiner zakorači ka meni i blago diže ruku, kao da želi da me učutka.

„Na Bogu je da oprašta“, presuđuje kralj. „Na meni je da delim pravdu.“

Henri mi ne daje nedelju dana da se naviknem na svoju neizmer-
nu radost. Obrača mi se samo dva dana kasnije, u nedelju uveče,
posle odlaska u kapelu. Iznenadena sam što meša pobožnost s
tim poslom, ali pošto je njegova volja Božja volja, i sabat može
istovremeno da bude i sveti dan i dan zadovoljstva. Dvorani idu
iz kapele u veliku dvoranu na večeru, sunce blista kroz visoke
prozore, kada kralj sve zaustavi i klimne glavom pozivajući me
da, umesto u sredini, krenem ispred svih ostalih dama. Somotska
kapa navučena mu je preko proređene kose, a biseri što se njišu
po njenom obodu sijaju kao da mi namiguju. On mi se radosno
smeši, ali su mu oči bezizrazne kao i njegovi dragulji.

Hvata me za ruku i provlači je ispod svoje krupne podlaktice.
„Jeste li spremni da mi odgovorite, ledi Latimer?“

„Jesam“, kažem. Sad kad više nemam kud, shvatam da mi glas
zvuči sigurno a moja ruka, zgnječena između njegovog nabreklog
stomaka i debelo postavljenog rukava, ne drhti. Nisam devojka koja
se plaši nepoznatog, ja sam žena; mogu da se suočim sa strahom,
mogu da mu krenem u susret. „Molila sam se za prosvetljenje i do-
bila sam odgovor.“ Osvrćem se. „Da vam ga saopštim ovde i sada?“

On klimne glavom; nema osećaja za privatnost. To je čovek
kojeg dvore u svakom trenutku. Čak i dok se izmučen zatvorom
napreže na zahodskoj stolici, pored njega stoje ljudi spremni da
mu pruže krpu da se obriše, vodu da se opere, ruku da je stisne
kada ga savladaju bolovi. Paž spava u dnu njegovog kreveta; on
urinira pred svojim ljubimcima; kad povrati od prežderavanja,
neko mu pridržava posudu. Naravno da se ne ustručava da govori
o svom braku dok svi slušaju – nema bojazni da će biti ponižen:
on zna da ga niko ne može odbiti.

„Znam da sam blagoslovena iznad svih drugih žena.“ Duboko
se poklonim. „Biće mi velika čast da vam postanem supruga.“

On hvata moju ruku i prinosi je svojim usnama. Nimalo nije sumnjao u ishod, ali mu je drago što kažem da sam blagoslovena. „Sedećete pored mene za večerom“, kaže. „A glasnik će objaviti tu vest.“

On hoda stežući moju ruku pod svojom, te tako predvođeci sve ostale prolazimo kroz dvokrilna vrata u veliku dvoranu. Ledi Meri mu korača s druge strane. Ne vidim je od njegovih širokih grudi, a ona se ne trudi da gleda u mene. Zamišljam njeno skamenjeno i bezizrazno lice, i znam da i ja sigurno izgledam isto. Verovatno ličimo na dve blede sestre koje ogromni otac vodi na večeru.

Vidim glavni uzdignuti sto sa prestolom i po jednom stolicom postavljenom sa obe strane, glavni poslužitelj je sigurno naredio da se te stolice postave na mesto. Čak je i on znao da će kralj zatražiti moj odgovor dok budemo dolazili na večeru, i da ću ja morati da pristanem.

Sve troje se penjemo na podijum i zauzimamo svoja mesta za stolom. Veliki državni baldahin širi se iznad kraljevog prestola, ali ne i iznad moje stolice. Tek kad postanem kraljica, večeraću pod zlatnim platnom. Posmatrajući dvoranu, vidim stotine ljudi kako gledaju u mene. Podgurkuju se i upiru prstom shvatajući da ću biti njihova nova kraljica, zatim zavrište trube i istupi glasnik.

Vidim brižljivo spokojan izraz lica Edvarda Simora dok gleda dolazak nove supruge koja će dovesti svoje savetnike, novu kraljevsku porodicu, nove kraljevske prijatelje, nove kraljevske sluge. Sigurno procenjuje pretnju koju predstavljam za njegov položaj kraljevskog zeta, brata kraljice koja je tragično izgubila život prilikom porođaja. Ne vidim njegovog brata Tomasa i ne tražim ga pogledom da proverim je li tu i da li me posmatra. Slepo gledam niz ogromnu prostoriju, nadajući se da on danas večera negde drugde. Ne tražim ga. Ne smem ga nikad više tražiti, do kraja života.

Molim se za prosvetljenje, da Božja volja, a ne moja sopstvena, prikloni moje neobuzdane želje Njegovoj a ne mojoj svrsi. Ne

znam gde se Bog nalazi – u staroj crkvi obreda i slika svetaca, čuda i hodočašća, ili u novim molitvama na engleskom i u tekstu Biblije – ali moram da Ga pronađem. Moram da Ga nađem da obuzda moju žudnju, da zauzda moje častohleplje. Ako treba da stanem pred Njegov oltar i da položim još jedan bračni zavet bez ljubavi, On me mora podržati. Ne mogu se – znam da ne mogu – udati za kralja bez Božje pomoći. Ne mogu da se odreknem Tomasa ako ne budem ubeđena da to činim zbog više svrhe. Ne mogu se odreći svoje prve ljubavi, svoje jedine ljubavi, svoje nežne i strasne ljubavi i čežnje za njim – tim jedinstvenim, neodoljivim muškarcem – ako me umesto njegove ne nadahne ljubav Božja.

Molim se usrdno kao iskušeniica. Molim se klečeći pored nadbiskupa Kranmera, koji se vratio na dvor bez ijedne reči izgovorene protiv njega, gotovo kao da je optužba za jeres bila samo plesna figura, napred, nazad i okret. To mi je neshvatljivo, ali mi se čini da je kralj naveo svoj sopstveni savet da optuži nadbiskupa, a zatim se okrenuo protiv njih i naredio nadbiskupu da ispita one koji su izneli optužbe. I tako sada pristalice Stivena Gardinera strahuju dok se Tomas Kranmer samouvereno vratio na dvor, siguran u kraljevu naklonost, i kleči pored mene, starog i izbornog lica okrenutog naviše dok se ja nemo molim, molim da se moja žudnja prema Tomasu preobrazi u ljubav prema Bogu. Ali čak i sada – toliko sam luda – čak i u najusrdnijim molitvama, kada zamišljam raspeće, vidim Tomasovo tamnoputo lice: sklopljene oči, sladostrasni zanos. Tada moram čvrsto da zažmurim i da nastavim da se molim.

Molim se i klečim pored ledi Meri, koja ne kaže ni reč o mom usponu osim što tiho čestita meni, a zvanično svome ocu. Između mučeništva svoje majke i mog dolaska, preturila je preko glave suviše mačeha da bi joj smetalo što pokušavam da zauzmem mesto Katarine Aragonske, suviše da bi od mene bilo šta očekivala. Brak njenog oca sa prethodnom mačehom trajao je manje od dve godine, a onaj pre njega šest meseci. Mogla bih da se zakunem da ledi Meri kleči pored mene nečujno se moleći i potajno misli da će mi zaista trebati Božja pomoć da se uzdignem do položaja

njene majke, i Božja pomoć da tu i ostanem. Po načinu kako saginje glavu i krsti se na kraju molitve na trenutak me sažaljivo pogledavši, vidim da misli kako ni Božja pomoć neće biti dovoljna. Gleda me kao ženu koja zalazi u tamu samo sa jednom jedinom malom svećom da je brani od vlažne tmine – a onda blago slegne ramenima i okrene se.

Molim se kao opatica, neprestano, svakog časa, svakog sata, tužna na kolenima u svojoj spavaćoj sobi, nema u kapeli, molim se očajnički kad god na trenutak ostanem sama. U mračnim časovima pre rane letnje zore, grozničava i budna, mislim da sam pobeđila svoju čežnju za Tomasom, ali kad se ujutru probudim, žudim za njegovim dodirom. Nikad se ne molim da on dođe kod mene. Znam da ne može. Znam da ne sme. Pa ipak, kad god se vrata kapele iza mene otvore, srce mi poskoči kad pomislim da je to možda on. Gotovo ga vidim, kako stoji na osvetljenom pragu, bezmalo ga čujem kako kaže: „Dođi, Katarina, pođi sa mnom!“ Tada grčevito stežem brojanicu i molim se da Bog pošalje neku nesreću, neku tešku pošast koja će sprečiti moje venčanje.

„Ali šta bi to moglo biti sem kraljeve smrti?“, pita Nen.

Belo je gledam.

„Izdaja je i pomišljati na to“, podseća me ona, prigušenim glasom uz brujanje liturgije iz horske pregrade. „A izdaja je i govoriti o tome. Ne smeš se moliti za njegovu smrt, Katarina. Zatražio je tvoju ruku i ti si pristala. Takvim razmišljanjem ponašao se izdajnički i kao podanik i kao žena.“

Saginjem glavu slušajući njen prekora; ali ona je u pravu. Sigurno je greh moliti se za bilo čiju smrt, čak i za smrt svog najgoreg neprijatelja. Vojska koja odlazi u rat treba da se moli za što manje žrtava čak i dok se priprema da izvrši svoju dužnost. Poput njih, i ja se moram pripremiti da izvršim svoju dužnost, zalažući svoj život. A osim toga, on nije moj najgori neprijatelj. Uvek je ljubazan i predusretljiv, govori mi da me voli, da ću mu biti sve. On je moj kralj, najveći kralj kojeg je Engleska ikad imala. Kao devojčica sanjala sam o njemu, a majka mi je pričala o lepom mladom kralju i njegovim konjima i njegovoj odeći od zlatnog platna, i o